

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ องค์การยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization / UNESCO) กำหนดไว้ว่า ทรัพยากรที่สำคัญของโลกมี 3 ประการคือ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรสารนิเทศ

(อุทัย ทุดิยะ โปธิ, 2537 : 6) ทรัพยากรทั้งสามดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ด้วย ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ประสานทรัพยากรเหล่านั้นเข้าด้วยกันอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยเฉพาะทรัพยากร

สารนิเทศ กำลังกลายเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในยุคสังคมสารนิเทศไร้พรมแดนแห่งศตวรรษที่ 21 และเป็นทรัพยากรหรือฐานอำนาจอันแท้จริงในอนาคต (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์

แห่งชาติ, 2537 : 7) ในการนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงทั้งภาคเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมทุกระดับ ในยุคสังคมสารนิเทศไร้พรมแดน (Global Society) เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เกิดและคลี่คลายอย่างรวดเร็ว เพราะการแพร่กระจายของข่าวสารหรือสารนิเทศทั้งภายในและระหว่างประเทศที่มีปฏิสัมพันธ์กัน

อย่างเป็นลูกโซ่ และที่สำคัญคือ เหตุการณ์ทางการเมือง ทหารและเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นจนยากที่จะผูกขาดการแก้ปัญหาโดยคนกลุ่มเดียว ทุกคนต้องมีส่วนร่วมกันภายใต้สังคมสารนิเทศ

และเช่นเดียวกันวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยตั้งแต่ครั้งหลังปี 2540 เป็นต้นมา ไทยต้องประสบปัญหา

ภาวะเศรษฐกิจของประเทศทรุดหนัก ค่าเงินบาทลอยตัวอย่างไร้เสถียรภาพ ทำให้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้าง

การผลิตของประเทศ และที่สำคัญวิกฤตการณ์ครั้งนี้ ทำให้ไทยต้องเข้าไปมีพันธะทางการเงินกับ

กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund / IMF) เพื่อขอกู้เงินฉุกเฉินที่ต้องใช้นโยบายเข้มงวดในด้านการเงินและการคลังของประเทศตามเงื่อนไขของ IMF และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น คือ ประชาชนในสังคมต้องประสบกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ อันได้แก่ การว่างงานเป็นจำนวนเกือบ 2 ล้านคนเพราะบริษัทนับหมื่นแห่งต้องปิดกิจการ การบริโภคสินค้าที่มีราคาสูงขึ้น อัตราดอกเบี้ยและภาษีสูงขึ้น เป็นต้น จะเห็นได้ว่า วิกฤตการณ์ดังกล่าวมีความรุนแรง และมีผลต่อประชาชนในประเทศมากที่สุดเมื่อเทียบกับสภาพบ้านเมืองที่เคยสงบสุขในอดีต ตามที่จารึกไว้ในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ไว้ว่า เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว เจ้าเมืองบ่เอาจอบในไพร่ลูท่าง เพื่อนจูงวัวไปค้า ขี่ม้าไปขายใครจักใครค้าช้างค้า ใครจักใครค้าม้าค้า ใครจักใคร่เงินค้ำทองคำ ใครฟ้าหน้าใส (กรมศิลปากร, 2520 : 10)

1

ทางแก้ปัญหาวิกฤตในสังคมปัจจุบันนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ คือ การสร้างคุณภาพของประชากรให้สามารถร่วมกันสนับสนุนและพัฒนาสภาพเศรษฐกิจและสังคม เพราะถ้าสังคมใดประชากรขาดคุณภาพและไม่มีความสามารถ โอกาสที่สังคมนั้นจะเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปได้น้อย สัตยญา สัตยญาวิวัฒน์, 2514 : 8-9) รัฐบาลจึงต้องส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเพื่อให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา รู้จักใช้ความคิด ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสามารถมีชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขในสังคม (ทัศนาศา พท, 2535-2536 : 28) ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคมไทยคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ กำหนดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ไว้ 9 หมวด 37 ตัวชี้วัด โดยถือว่าชุมชนใดสามารถพัฒนาถึงเกณฑ์ขั้นต่ำความจำเป็นพื้นฐานแล้วก็ถือว่าประชาชนมีคุณภาพที่ดี เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพชีวิต 9 หมวดดังกล่าว ประกอบด้วย (1) อาหารดี คือ ประชาชนได้กินอาหารที่ถูกสุขลักษณะและเพียงพอ (2) มีบ้านอาศัย คือ ประชาชนมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (3) ศึกษาอนามัยถ้วนทั่ว คือ ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต (4) ครอบครัวปลอดภัย คือ ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (5) รายได้ดี คือ ประชาชนมีการประกอบอาชีพและรายได้เพียงพอแก่การดำรงชีวิต (6) มีลูกไม่มาก คือครอบครัวสามารถควบคุมช่วงเวลาและจำนวนของการมีลูกได้ตามต้องการ (7) อายกร่วมพัฒนา คือประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่และการกำหนดคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชน (8) พาสู่คุณธรรม คือ ประชาชนมีการพัฒนาจิตใจของตนเองให้ดีขึ้น (9) บำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม คือประชาชนมีจิตสำนึกและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เมื่อพิจารณาโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพชีวิตดังกล่าวข้างต้น พบว่า ประชาชนในชุมชนชนบทของประเทศร้อยละ 80 มีสภาพการดำรงชีวิตที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ประสบกับปัญหา

ความยากจน สุขภาพไม่ดีและด้อยการศึกษา อันล้วนส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งรัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยได้พยายามอย่างยิ่งที่จะแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในชนบท โดยระดมความรู้ ความสามารถจากหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชนบท พร้อมทั้งได้กำหนดนโยบายและบรรจุแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติด้วย แต่จนถึงปัจจุบันก็ยังไม่สามารถจัดปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวลงไปได้เท่าที่ควร (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2535 : 1) สภาพการณ์จึงเป็นเช่นนี้ ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) จึงมุ่งกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น โดยเร่งรัดให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาตนเอง และเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชนบท เพราะองค์กรท้องถิ่นมีพลังต่อประชาชน ทั้งยังมีบทบาทหน้าที่สำคัญในท้องถิ่นและอยู่ใกล้ชิดประชาชน (“ปฏิวัติคลังท้องถิ่นคำตอบที่ชัดเจนไม่มีความจริงใจจากรัฐบาล”, 2540 : 15) ดังนั้นองค์กรท้องถิ่นจึงน่าจะรู้ถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงตลอดจนหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของประชาชนได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันประเทศไทย มีองค์กรท้องถิ่นหลายรูปแบบ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล และมีรูปแบบล่าสุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ขณะนี้มีจำนวน 6,397 แห่ง ทำให้เป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมากที่สุด (กรมการปกครอง, ม.ป.ป. : 1) และมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือการยกระดับการพัฒนาหมู่บ้าน ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท อันเป็นวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาชนบท (กุศล บุญยามาลิก, 2537 : 10-11) ทั้งนี้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (กรมการปกครอง, 2538 : 13) คือ (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (3) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม(6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ (7) คุ้มครอง ดูแล บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย ด้วยภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ข้างต้นนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินการได้สำเร็จตามเป้าหมายเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายปัจจัย เช่น งบประมาณการบริหารกิจการ ความสามารถหรือศักยภาพในเชิงบริหาร ความซื่อสัตย์สุจริต ทีมงานและทรัพยากรในองค์กร และปัจจัยที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งคือ การประสานทรัพยากรสารสนเทศกับองค์กรของรัฐทั้งในส่วนกลางหรือ

ส่วนภูมิภาค ตลอดจนองค์กรของภาคธุรกิจเอกชนที่มีภาระหน้าที่ที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกัน เป็นการเสริมภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นประโยชน์ในการตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้มากที่สุด (โกวิทย์ พวงงาม, 2540 : 33) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า กลไกที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่สำคัญประการหนึ่งคือ “ระบบสารนิเทศเพื่อการพัฒนาชนบท” ที่มีคุณสมบัติดังนี้

- (1) ข้อมูลกลางที่ถูกต้อง ทันสมัย มีเอกภาพ และสามารถสะท้อนปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนได้อย่างแท้จริง
- (2) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ปัญหาและประสานงานระหว่างหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานกับประชาชน
- (3) (3) เป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็น โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทให้ดีขึ้น (กรมการพัฒนาชุมชน, 2539 : 1-2)

หากพิจารณาภารกิจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านการพัฒนาสุขภาพอนามัยของประชาชนในท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จะเห็นว่าสถานีนามัย ซึ่งเป็นสถานบริการสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุขในระดับตำบล ที่มีทั้งบทบาทและพื้นที่รับผิดชอบซ้ำซ้อนกับองค์การบริหาร

ส่วนตำบล โดยมีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการสาธารณสุขผสมผสาน 5 สาขา ทั้งในและนอกสถานบริการ (กระทรวงสาธารณสุข, 2539 : 3) อันได้แก่ (1) การส่งเสริมสุขภาพ (2) การควบคุมและป้องกันโรค

- (3) การรักษาพยาบาล (4) การฟื้นฟูสภาพและดูแลผู้ป่วย (5) การสนับสนุนบริการ การดำเนินงานสาธารณสุขและการพัฒนาชุมชน ตลอดจนการวางแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุขได้อย่างเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้ มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับงานขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่จากการสัมภาษณ์ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบานาและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลของสถานีนามัยตำบลบานา พบว่า ทั้งสององค์กรขาดการประสานข้อมูลหรือประสานสารนิเทศในการวางแผนเพื่อพัฒนา เนื่องจากเป็นลักษณะสารนิเทศเฉพาะของแต่ละองค์กร ทำให้สารนิเทศของทั้งสององค์กรขาดการบูรณาการ ขาดการจัดระบบสารนิเทศที่ดีทำให้มีปัญหาในการสืบค้น และสารนิเทศบางส่วนไม่ถูกต้อง ไม่ตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลกับสถานีนามัยไม่มีการประสานงานในการแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกัน การดำเนินงานที่เป้าหมายร่วมกัน

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนจึงด้อยผลและไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้นในการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีการรับรู้อย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยผ่านระบบสารสนเทศที่ทุกฝ่ายใช้ร่วมกัน หรืออาจกล่าวได้ว่า การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันขององค์กร จะต้องอาศัยการประสานสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่จะขาดเสียไม่ได้

จากการศึกษาสภาพสารสนเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลและสถานีอนามัย กรณีศึกษาดำบลบานา ที่ส่งผลต่อการประสานสารสนเทศของทั้งสององค์กร พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบานาไม่มีการจัดเก็บข้อมูลหรือสารสนเทศที่ใช้ในการวางแผนพัฒนาตำบล ซึ่งได้แก่ (1) ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) เป็นข้อมูลในระดับหมู่บ้านที่แสดงถึงสภาพทั่วไปในหมู่บ้าน สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สุขภาพอนามัยและระดับความรู้ การศึกษาของคนในชุมชนตามตัวชี้วัด ซึ่งสะท้อนให้ทราบถึงระดับการพัฒนาของหมู่บ้านในเรื่องต่าง ๆ (2) ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) เป็นข้อมูลที่แสดงถึงความจำเป็นของคนในครัวเรือนต่าง ๆ เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ว่าคนควรจะมีคุณภาพชีวิตในเรื่องนั้น ๆ

อย่างไรในช่วงระยะเวลาหนึ่งเพื่อให้มีชีวิตที่ดี และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

(3) ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม เป็นข้อมูลระดับตำบล จัดเก็บทุก 4 เดือน เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตำบลที่กระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน (4) ข้อมูลแหล่งน้ำระดับหมู่บ้าน เป็นข้อมูลระดับหมู่บ้านที่แสดงจำนวนและประเภทของแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ และน้ำเพื่อการเกษตรของแต่ละพื้นที่เพียงพอหรือไม่และมีสภาพเป็นอย่างไร (กรมการพัฒนาชุมชน, ม.ป.ป. : 1-2) และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบานาไม่ได้ใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังกล่าว ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแต่อย่างใด โดยส่วนใหญ่ใช้ข้อมูลจากการพบเห็นด้วยตนเอง และจากการลงไปคลุกคลีกับชุมชน ในขณะที่ สถานีอนามัยตำบลบานาใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการจัดทำแผนพัฒนา โดยใช้ข้อมูลด้านสาธารณสุขจาก ข้อมูล กชช.2ค, จปฐ. และ "บัญชี 1-6" ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สถานีอนามัยจัดเก็บรวบรวมเองเป็นรายหมู่บ้าน โดยมีรายละเอียดและความสมบูรณ์มาก สามารถใช้เป็นตัวชี้วัดกลุ่มประชากรเป้าหมายในการดำเนินงานพัฒนาสุขภาพอนามัยของชุมชนได้เป็นอย่างดี สภาพการขาดระบบสารสนเทศ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลบานา ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้ส่งผลต่อการประสานสารสนเทศร่วมกับสถานีอนามัยตำบลบานา และที่สำคัญไปกว่านั้น ยังส่งผลต่อการใช้สารสนเทศประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนอีกด้วย เพราะประชาชนในชุมชนบานาประสบปัญหาคุณภาพชีวิตต่าง ๆ (คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบานา, 2539 : 10-11) อันได้แก่

(1) กองขยะมูลฝอยตามข้างถนนและที่สาธารณะ

- (2) รายได้ไม่เพียงพอในการประกอบอาชีพประมงชายฝั่งและการเกษตร
- (3) ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง
- (4) ปัญหาสุขภาพจิตในกลุ่มเยาวชน
- (5) ปัญหาการว่างงานของสตรี
- (6) ปัญหาด้วยโอกาสการศึกษา

ปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว กอปรกับองค์การบริหารส่วนตำบลบานา เป็นองค์กรที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง มีปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคม ที่ควรได้รับความสนใจและพัฒนา นอกจากนี้บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบานา เป็นผู้มีความสนใจในการพัฒนาและเป็นตัวแทนของชุมชนที่ทราบปัญหา ความต้องการของชุมชนบานา และยินดีจะให้ความร่วมมือในการวิจัยนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกองค์การบริหารส่วนตำบลบานาเป็นกรณีศึกษา และคาดว่าหากสามารถจัดรูปแบบการประสานงานที่สอดคล้องและเหมาะสมกับชุมชนตำบลบานานี้ได้แล้ว จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการประสานทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันขององค์กรท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะด้านสุขภาพอนามัยที่มีสภาพปัญหาที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประสานงานที่ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและสถานีอนามัย
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการประสานงานที่ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและสถานีอนามัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนร่วมกัน โดยนำข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) ข้อมูลสถิติและตัวเลข ข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลบานา รวมทั้งข้อมูลจากบัญชี 1-6 และคลังข้อมูลสาธารณสุขของสถานีอนามัยตำบลบานา ที่ผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ทำการประมวลให้เป็นสารสนเทศกลางที่สามารถสะท้อนสภาพปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลบานาและสถานีอนามัยตำบลบานาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็นทำให้เกิดประโยชน์ที่ประหยัดและไม่ซ้ำซ้อน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

องค์การบริหารส่วนตำบลบานา ได้รับการพัฒนารูปแบบสารนิเทศให้สามารถประสานสารนิเทศร่วมกับสถานีอนามัยตำบลบานา และหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนไทย โดยเฉพาะด้านการอนามัย

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ สภากองการบริหารส่วนตำบลบานา คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบานา เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล และนักวิชาการสาธารณสุขระดับตำบลสถานีอนามัยตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การประสานสารนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึง การนำข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) ข้อมูลสถิติและตัวเลข ข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลบานา รวมทั้งข้อมูลจากบัญชี 1-6 และคลังข้อมูลสาธารณสุขของสถานีอนามัยตำบลบานา ที่ผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ทำการประมวลให้เป็นสารนิเทศกลางที่สามารถสะท้อนสภาพปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลบานาและสถานีอนามัยตำบลบานาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและนำสารนิเทศที่ได้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็นทำให้เกิดประโยชน์ที่ประหยัดและไม่ซ้ำซ้อน

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หมายถึง กลุ่มสมาชิกที่ได้รับแต่งตั้งตามมติของสภากองการบริหารส่วนตำบล โดยมีนายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง ประกอบด้วย กำนันผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน สมาชิกสภากองการบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี

ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตาม พ.ร.บ. สถาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 หมายถึง ความเข้าใจของกรรมการบริหารและกรรมการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่

ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและ

สิ่งปฏิกูล

3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

ความรู้พื้นฐานในการจัดเก็บสารนิเทศ หมายถึง ความรู้ในการจัดการสารนิเทศของบุคลากรที่รับผิดชอบในองค์การบริหารส่วนตำบลบานา ได้แก่ การคัดเลือก, การจัดหา, การเลือกใช้วิธีการจัดเก็บ, วิธีการสืบค้น และวิธีการเผยแพร่สารนิเทศ

เจ้าหน้าที่สารสนเทศสุกระดับตำบล หมายถึง เจ้าหน้าที่สารสนเทศสุซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานระดับสถานีอนามัย

นโยบายด้านงานสารนิเทศ หมายถึง แนวทางการดำเนินงานของการจัดเก็บข้อมูลและสารนิเทศเพื่อการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลบานา

เนื้อหาสารนิเทศที่จัดเก็บ หมายถึง ประเภทของสารนิเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบานาตามอำนาจหน้าที่ใน พ.ร.บ. สถาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เช่น ข้อมูลประชากร, สถานบริการสาธารณสุขในตำบล, โรคติดต่อในชุมชน, สภาพโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน เป็นต้น

ระบบการจัดเก็บสารนิเทศ หมายถึง วิธีการจัดเก็บสารนิเทศที่สามารถสืบค้นได้ ได้แก่ การใช้ระบบหัวเรื่อง, เลขทะเบียน หรือระบบที่ประยุกต์ขึ้นใช้เอง

รูปแบบการดำเนินงาน หมายถึง ลักษณะหรือประเภทของโครงการ งาน และกิจกรรม เพื่อการพัฒนาของ อบต. บานา

สถานีอนามัย (สต.) หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบงานสาธารณสุขมูลฐาน ระดับตำบล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

สารนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ สารนิเทศที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ในงานวิจัยนี้ หมายถึง สารนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับชุมชน ได้แก่ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) ข้อมูลสถิติและตัวเลข และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลบานา รวมทั้งบัญชี 1-6 คลังข้อมูลของสถานีอนามัยตำบลบานา

องค์กรท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบการปกครองท้องถิ่น 4 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและการปกครองรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หมายถึง หน่วยงานที่เกิดขึ้นจากการยกฐานะของสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาทและมีฐานะเป็นนิติบุคคล